

ALARGUN GAZTE BATEN ZIZPURUAK, BERE SENAR ZANAREN OBI-AURREAN



Ezkonduteko erabagia artutean,
Neure aiztea ipinte arren jakiñean,
Orain urte bi joan ninchakon komentura,
Zergaitik berbaz adierazo neutsan gura,
Senargei on bat artzeko laster nengoala,
Oitura guztiz ederrak berak eukazana,
¡O! ze egia izan zan esan neutsan dana!

Gomutetan naz ak entzutean albistea,
Esan eustala: «piskat icharon or aiztea»
Eta barrura berealañe ezkutaaurik,
Ekarri eustan sama samatik ebagirik,
Pasiño-lora motel-motel bat neuretzako,
Gomutagarri euki nengian sekulako,
Bizia dodan artean beintzat gordetako.

Eskiñi eustan zizpuru luze bat egiñik,
Esanaz: «ez dot beste gauzarik zer emonik»
Baña, ak emon eustan pasiño lorachua,
Da beti neugaz aldean dodan liburua,
Neure estura, neure naibage mingotzetan,
Begirik ez dot gaur non ipiñi billaketan,
Ezpada utsik ispillu onen orrietan.

¡Bai! orri oneik igar igarrik ikustean,
Eta neu obi onen aurrean aurkitzean!

¿Zer egiñ daiket begiraturik lenagora
 Gazte-zaroan iragoriko ain gozora?
 Gomutetan dot orduan zala, bat ustea,
 Eta gaur dakust beste bat dala suertea.
 ¿Ze irakasla ederra jakun denporea!

Gomutetan dot, lorau badaukat igarturik,
 Zelan senarra emen dagoan usteldurik;
 Zelan nagoan ni pasiño bat iragoten,
 Aide bat baga zergaitik nazan aurkituten,
 Ez dodalako aita ta amarik nik munduan,
 Ta aizpa bakarra zelan daukadan komentuan
 Uste dot bizi nazala soillik eremuan.

Gomutetan dot, senarrau baga geratzean,
 Zelako narra sartu ein jatan biotzean,
 Gomutetan dot, zeinbat alditan naukan larri,
 Ze zorrotz jatan, ta zeinbat bidar au illgarri,
 Neure maitea obi onetan gaur ikusi,
 Eta ni ¿zelan ete naz bada emen bizi,
 Ain zurrutada miña edanik eztarriti?

Gomutetan dot, zein egunetan ill zan igaz,
 Urtecho bete egin baño len oso nigaz;
 Eriotzeak urreraturik gois batean,
 Bere koraña zorroztuagaz ikutzean,
 Zelan gorputza eutsan otz otzik bertan ichi,
 Arimeari eraginagaz chit igesi,
 Orregaitik jat orain zeruan urrin bizi.

Gomuta oneik illuntzen nabe gaur barruan,
 Pozgarri ezer bere ez dakust inguruan,
 Lora guztiak iya dakustaz zimeldurik,
 Zugatzen orri berde ziranak orbeldurik;
 Bedar, orri ta lorak: ill gara, badiñoste,
 Izate danak ipinten banau triste triste,
 ¿Ze gauzak poza orain emongo ete deuste?

¿Zelan ni poztu, ikusi arren izar danak,
Gabez azaltzen arpegietan loirik bagak,
Euren argiaz egite arren lur au poztu,
Ni oi banabe askoz geiago naibagetu.
Zergaitik eurak baño gorago nik senarra,
Eukirik ezin gaur igo badot beragana,
Negar zotiñok lurrean isten ditudala?

¿Zelan ni poztu, ikusi arren arranoa,
Dala enparau egazti danen gañekoa,
Dala zeruruntz igoten bera nagusia,
Dala odehyak artzen deutsena inbidia,
Nire begiok jarraitu arren puska baten,
Egorik ez da, emenche banaz geratuten,
Gorputz astunak beruntz deustala tiratuten?

¿Zelan ni poztu, justuri burrundaratsuak,
Ta andik urten dan oñeztu sutsu ta gartsuak,
Niri urteten baldin ezpadeust arimeak,
Eten eginik zarratzen daben orma meiak,
Zeñek chimistak beruntza baño azkarrago,
Egingo leuken goruntza egan ta pozago,
Pentsamentua ichirik urrin atzerago?

¿Zelan ni poztu, ainbeste mundu ikusirik,
Goyan dirala, emen banago amarraurik,
Arimau badot katigaturik oso oso,
Soru onetan kastigupean preso preso,
Aldendu nai ta alde ezifnik goyetara,
Jai alegere alegereak gozetara,
Poza bakarrik bizi dan erri areitara?

Abill nai badok ichas-arroa orroeka,
Abill abill bai mendi eskergai or topeka,
Abill abill bai, baña i baño jasoago
Munok egoten badituk ezin dok urtengo
Abill artega abill amorruez eta asarre,
Ezi bagako zezen indartsu bat legeche,

Baña adarka millaka urtetan babill bere
 ¿Gisajo orrek nora egin dok iñoz alde?

.

Alanche bardiñ nik arimeau gorputzean
 Aragiagaz loturik dodan bitartean,
 Lora onegaz nire aizteak ein ebana
 Eriotzeak egiñ artean nigaz ala
 Egarik onek ezin egingo deust ezelan
 Zeruetara senarrarenak eban eran
 Ta bitartean bizi bearko dot kartzelan,
 Beti negarrez, beti naibagez, beti penan
 Muna garratzak orina egiñik inguruan,
 Atsekabezko urak daukazan ichasuan.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

CURIOSIDADES HISTÓRICAS



FELIPE V EN MONDRAGÓN

Hace algunos años que publiqué en la Revista EUSKAL-ERRIA un trabajo curioso que no era mío, sino adquirido como *ratón de biblioteca*. Y andando el tiempo ha habido quien ha solicitado de mí aquel y otros datos históricos, acaso con el noble propósito de ilustrar y perpetuar recuerdos de familia, y esto ha despertado en mí el deseo de reproducir aquel trabajo.

El indicado documento copiado al pie de la letra, sin más variantes que la versión de la ortografía antigua á la moderna, es como sigue:

«Ayer día lunes 31 de Enero de 1701 años, el serenísimo señor D. Felipe V rey de las Españas, vino á hacer noche desde la villa de